

Program dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2024

Knjižnica:

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika
Ravne na Koroškem

1. Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu¹:

- v mreži zamejskih knjižnic:

Slovenska študijska knjižnica / Slowenische Studienbibliothek

Slovenska študijska knjižnica v Celovcu je edina javna knjižnica s slovenskim gradivom na avstrijskem Koroškem in največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji. Kot splošna knjižnica je vključena v slovensko knjižnično mrežo in povezana s slovenskim kooperativnim bibliografskim sistemom COBISS. Med njenimi izzivi je pravično zagotavljanje in izboljšanje možnosti dostopa do knjižničnih storitev in gradiva ter spodbujanje bralne pismenosti med zamejci, saj je Slovenska študijska knjižnica stacionirana in centralizirana v Celovcu, njeni uporabniki (dvojezična prosvetna društva, dvojezični vrtci in šole) pa so razpršeni po celi Koroški.

Slovenska študijska knjižnica z gradivom oskrbuje več kot 20 knjižnic slovenskih društev na dvojezičnem ozemlju Koroške v Avstriji. V zadnjih letih je svojo dejavnost močno razširila tudi s potujočo knjižnico, ki je med bralci zelo lepo sprejeta. Odprla je izposojevališči v Dobrli vasi in Železni Kapli. Obisk knjižnice se povečuje, k čemur vsekakor pripomoreta bližina gimnazije in trgovske šole, ki ju obiskujejo tudi otroci iz Slovenije. Vzpostavitev in delovanje potujoče knjižnice je še kako pomembno, saj zagotavlja dostop do knjižničnih storitev za vse enako, ne glede na oddaljenost od knjižnic.

¹ Predstavite obseg in način izvajanja knjižnične dejavnosti oziroma storitev knjižnice za Slovence v zamejstvu.

- dejavnost in storitve splošne knjižnice na obmejnem območju:

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (Koroška osrednja knjižnica)

Današnja Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (v nadaljevanju Koroška osrednja knjižnica) je bila leta 1949 ustanovljena kot Študijska knjižnica. Koroška osrednja knjižnica izvaja knjižnično dejavnost za prebivalce občin Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem ter posebne naloge osrednje območne knjižnice za tri splošne knjižnice koroškega območja: Knjižnico Ksaverja Meška Slovenj Gradec, Knjižnico Radlje ob Dravi in Knjižnico Dravograd. Prav tako je splošna knjižnica, ki izvaja dejavnost na obmejnem območju v Avstriji. Temeljne vrednote Koroške osrednje knjižnice so zadovoljevati potrebe širokega kroga uporabnikov, za vse starostne skupine in v vseh življenjskih obdobjih, ter skladno s finančnimi in prostorskimi zmogljivostmi stremeti k izboljšavam in posodabljanju programa dela. Dovzetni moramo biti za spremembe ter ustvarjati uporabnikom prijazno in kakovostno okolje.

Koroška osrednja knjižnica posebno pozornost namenja zamejcem, koroškim Slovencem oz. slovenski manjšini v Avstriji. Za potrebe uporabnikov s sredstvi Ministrstva za kulturo že vrsto let uspešno izvaja nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu. Leta 1927 je Slovensko študijsko knjižnico ustanovila Slovenska krščanska zveza, danes imenovana Slovenska prosvetna zveza. Po vojni je knjižnico obnovila in v njej znova vzpostavila knjižnično dejavnost. S pomočjo Koroške osrednje knjižnice so jo postopoma obnavljali in obdelovali gradivo, da je lahko ponovno začela oskrbovati slovenska prosvetna društva s knjigami in gradivom, s t. i. potujočo knjižnico. Ko je bil leta 1973 v Sloveniji sprejet Zakon o obveznem izvodu, je ena od prejemnic postala tudi Slovenska študijska knjižnica, in gradivo je začelo hitro naraščati. Knjižnica je začela redno poslovati leta 1975, takrat so zaposlili prvo strokovno usposobljeno knjižničarko. Od leta 1990 je knjižnica vključena v avstrijsko zvezo splošnih knjižnic, od leta 1997 tudi v slovenski spletni bibliografski sistem in servis COBISS.

Slovenska študijska knjižnica se danes nahaja v prostorih Mladinskega doma v Celovcu in je druga največja knjižnica na avstrijskem Koroškem ter obenem največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji. Zaradi geografske bližine že vrsto let poteka zelo dobro sodelovanje med kulturnimi društvi tostran in onstran meje.

Koroška osrednja knjižnica s svojim neposrednim raznovrstnim sodelovanjem pripomore k ohranjanju slovenskega jezika narodne manjšine v Avstriji, podpira kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku, skrbi za kulturno povezovanje z matičnim narodom, širi slovensko besedo med Slovenci v zamejstvu, spodbuja branje v slovenskem jeziku, informira in izobražuje v širšem kulturnem prostoru oz. zadovoljuje informacijske, izobraževalne ter kulturne potrebe okolja, skrbi za pretok informacij in znanja med Slovenijo in slovensko manjšino v Avstriji.

Zgledno pa knjižnici sodelujeta tudi na strokovnem področju. Ker je knjižnica v Celovcu vključena v slovensko knjižnično mrežo, je to še toliko bolj pomembno. Prav tako je knjižnica v Celovcu pomembna za dijake Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu ter Dvojezične zvezne trgovske akademije. Uporabniki imajo možnost brezplačne medknjižnične izposoje. V Slovenski študijski knjižnici v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico organizirajo razne prireditve, razstave, promovirajo slovenski jezik ter spodbujajo bralno pismenost v zamejstvu.

2. Dolgoročni cilji izvajanja programa knjižnične dejavnosti na obmejnem območju:

- Širiti bralno kulturo in si prizadevati za zvišanje bralne pismenosti.
- Na avstrijskem Koroškem omogočiti dostop do znanja in kulturni razvoj za vse starostne skupine in v vseh življenjskih obdobjih.
- Omogočiti vpogled v sodobno slovensko knjižno produkcijo ter s slovenskimi prevodi kakovostnih avtorjev povečati dostop do slovenske knjižne produkcije.
- Pomoč pri opismenjevanju v maternem jeziku (knjižna in književna vzgoja mladih, bralna značka, prireditve ...).
- Ohranjati slovensko identiteto, s poudarkom na slovenskem jeziku in slovenski kulturi, ter omogočati učenje slovenskega knjižnega jezika in stik z narečjem.
- Spodbujati pripovedovanje in ohranjati bero pripovedi, ki so bogata zakladnica slovenskega kulturnega izročila. Vsaka pripoved je pomembna, ker govori o obstoju in življenju naroda na tem območju.
- Skrbeti za živost folklornega izročila.
- Seznanjati uporabnike s slikovitim folklornim gradivom, jih spodbujati k branju ter ozaveščati pozitivno vrednotenje narečja.
- Skrb za pretok informacij in znanja med Slovenijo in slovensko manjšino v Avstriji.
- Sodelovati pri izgradnji zbirk Slovenske študijske knjižnice.
- Vzpostaviti boljši stik slovenske manjšine v sosednji državi Avstriji z matično državo.
- Nuditi strokovno pomoč na vseh področjih dela.
- Večati sodelovanje z vrtci, šolami in društvi.

3. Letni cilji in program izvajanja knjižnične dejavnosti na obmejnem območju v skladu s 26. členom ZKnj-1² in 40. členom Pravilnika³:

Program delovanja in sodelovanja Koroške osrednje knjižnice in Slovenske študijske knjižnice je odraz potreb uporabnikov in strokovnih delavcev obeh knjižnic. Koroška osrednja knjižnica za Slovensko študijsko knjižnico izvaja nakup knjižničnega gradiva s sredstvi Ministrstva za kulturo RS (največji poudarek je na gradivu za otroke in mladino).

S potujočo knjižnico želi knjižnica dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na avstrijskem Koroškem še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu. S programi in projekti bralne kulture za najmlajše, mlade in starejše namerava povečati zanimanje za slovensko kulturno dediščino, podpirati ustvarjalnost ter ustvariti najboljše pogoje za branje, pisanje, pogovarjanje in poslušanje v slovenskem jeziku in narečju. Osveščati jih želi, da je slovenski knjižni in narečni jezik skupaj s poznavanjem slovenske književnosti in kulture temelj njihove identitete, ter to kazati skozi pripovedovanje, igro ter branje knjig.

² Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15)

³ Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23)

Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in storitev za Slovence v zamejstvu

Koroška osrednja knjižnica želi za boljšo podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnem področju v Avstriji in tudi za večjo uporabo storitev, ki jih pripravlja za Slovence v Avstriji, oblikovati izbrano ponudbo strokovnega in leposlovnega gradiva za vse starostne skupine uporabnikov Slovenske študijske knjižnice. Knjižnica se zaveda, da morajo biti storitve splošnih knjižnic enako dostopne vsem, ne glede na spol, raso, starost, vero, narodno pripadnost, jezik ali socialni položaj. S potujočo knjižnico želi dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na avstrijskem Koroškem še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu. Članom Slovenske študijske knjižnice, ki bodo zainteresirani za večji dostop do knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev (tudi do oddaljenega dostopa do e-virov), bo Koroška osrednja knjižnica omogočila brezplačno članstvo. S tem bo Slovenski študijski knjižnici omogočena razširitev ponudbe slovenskih knjig in boljša seznanjenost z aktualno slovensko knjižno zbirko.

Bralna kultura in informacijsko opismenjevanje za Slovence na obmejnem območju

Koroška osrednja knjižnica bo nadaljevala s programom bralne značke za odrasle Korošci pa bukve beremo in bralne značke za mlade Bodi kul, beri ful. Pripravila bo tudi cikel srečanj s pripovedovalci, saj je treba vseskozi skrbeti in ohranjati bogato folklorno izročilo, da ogenj ne ugasne.

Po dogovoru bo izvedla delavnice za uporabo Biblosa (e-knjig) in Audibooka (zvočne knjige), kar bo pripomoglo tudi k informacijskemu opismenjevanju Slovencev v zamejstvu.

Aktivno strokovno sodelovanje za dejavnost knjižnice na obmejnih območjih

Tudi v letu 2024 bo Koroška osrednja knjižnica organizirala in izvedla kulturna in strokovna srečanja ter prireditve. Strokovno pomoč bo nudila pri urejanju zbirke Berem zlahka. Pripravila bo kakovostne priporočilne sezname za branje ter predstavila uporabo in delovanje portalov Biblos in Audibook.

Podrobnejša vsebinska opredelitev programa dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2024

Načrtovani program dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2024 mora biti skladen s poslanstvom splošne knjižnice in s 40. členom Pravilnika. Splošna knjižnica, ki deluje na obmejnem območju, v okviru svoje dejavnosti skrbi tudi za strokovnost in organiziranost knjižnične dejavnosti, namenjene Slovencem v zamejstvu. Zagotavlja dostop do knjižničnega gradiva, tako da omogoča izposojajo in v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami in drugimi organizacijami Slovencev v zamejstvu za njihove potrebe izvaja nakup knjižničnega gradiva v Sloveniji ter nudi pomoč pri razvoju knjižnic Slovencev v zamejstvu. Knjižnica pri načrtovanju knjižnične dejavnosti in storitev izhaja iz značilnosti in ugotovljenih potreb uporabnikov na obmejnem območju.

1. Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu

Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

1.1 Nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico

Knjižnična zbirka v Slovenski študijski knjižnici se dopolnjuje z aktualnim gradivom z različnih področij. Poseben poudarek je na nabavi kakovostne literature za otroke in mladino. V letu 2024 bo poseben poudarek na gradivu za učenje slovenskega jezika. Uporabniki lahko prek oddaljenega dostopa berejo aktualno dnevno in tedensko časopisje v slovenskem jeziku, prav tako lahko dostopajo do arhiva časnika Večer. Novitete bodo objavljene na spletni strani Koroške osrednje knjižnice, seznam bo posredovan tudi Slovenski študijski knjižnici. Po dogovoru bo nakupljeno knjižnično gradivo v Celovec dostavila Koroška osrednja knjižnica. Ta bo sredstva za nakup knjižničnega gradiva pridobila s prijavo na neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva, ki ga objavlja Ministrstvo za kulturo RS.

1.2 Brezplačne knjižnične storitve za člane Slovenske študijske knjižnice

Koroška osrednja knjižnica bo članom Slovenske študijske knjižnice nudila možnost oddaljenega dostopa do e-virov, z brezplačno medknjižnično izposojjo tudi do zelenega gradiva knjižnične zbirke Koroške osrednje knjižnice.

1.3 Medknjižnična izposoja

Ker bibliobusa na Koroškem ni, je večjega pomena medknjižnična izposoja. Z njo se povečuje dostopnost knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku, kar pripomore k dvigu bralne kulture na slovenski in avstrijski strani Koroške. Ker je to do sedaj že utečena praksa, bomo z njo nadaljevali tudi naslednje leto.

1.4 Potujoča knjižnica

Odkar so v Slovenski študijski knjižnici razširili ponudbo z medknjižnično izposojjo in pravljičnimi uricami, se je zanimanje za aktualno knjižno gradivo precej povečalo. Glede na to, da na Koroškem raste trend in vpis na dvojezične izobraževalne programe, se šole in vrtci na knjižnice obračajo s prošnjo za izposojjo slovenskega knjižnega gradiva za dlje časa. Slovenska študijska knjižnica upošteva njihove želje in jim pripravlja gradiva, ki ustrezajo njihovim učnim potrebam. Do sedaj so z njim oskrbovali samo šole in vrtce, ki so v neposredni bližini Celovca, bolj oddaljene so morali zavrniti, saj glede na dosedanje finančno, kadrovsko in logistično stanje to ni bilo mogoče. Zanimanje za potujočo knjižnico je veliko, zato si želijo primer dobre prakse prenesti in razširiti še na druge vrtce in šole.

Za delovanje Potujoče knjižnice je iz tega vira že bilo namenjenih nekaj sredstev, kar je bodrovalo k večjemu obisku in porastu izposoje, zato je velika želja po nadaljnjem sodelovanju. Sedaj lahko čisto vsaka šola ali društvo naroči knjige, ki se jim dostavijo na zelen naslov. Prej so morali po knjige v knjižnico. Z letom 2020 se je začela voditi tudi statistika, tako da se lahko primerjajo rezultati.

V letu 2022 je Slovenska študijska knjižnica odprla novo izposojevališče v Dobrli vasi, v letu 2023 pa v Železni Kapli. Da novi prostori ne bi služili samo izposoji knjig, želijo uvesti tudi pravljične urice in morda še kakšno prireditev za otroke. Zanimanje je precejšnje.

Potujoča knjižnice jim omogoča:

- večji dostop do slovenskih knjig;
- razširitev ponudbe slovenskih knjig tudi v šolskih knjižnicah;
- boljšo seznanjenost z aktualno slovensko knjižno zbirko;
- večji vpis v knjižnico.

Specifikacija programskih stroškov	Zaprošeni znesek MK (v evrih)	Drugi viri (v evrih)	Skupaj
Medknjižnična izposoja	200		200
Potujoča knjižnica (logistični in manipulativni stroški)	350		350
Stroški skupaj (do največ 2.500 evrov):	550		550

Obrazložitev programskih stroškov (vključite tudi obrazložitev načrtovanega sofinanciranja iz morebitnih drugih virov):

Nakup knjižničnega gradiva in brezplačen dostop do knjižničnih storitev v Koroški osrednji knjižnici

Programski stroški iz točk 1.1 in 1.2 ne zajemajo dodatnih stroškov.

Medknjižnična izposoja

Programski stroški iz točke 1.3 zajemajo stroške poštnine, manipulativne stroške in delo bibliotekarja.

Potujoča knjižnica

Delovanje Potujoče knjižnice vključuje logistične stroške (kilometrina + dostava), skupno 250 €, in manipulativne stroške, to je 100 €.

2. Bralna kultura ter informacijsko opismenjevanje za Slovence v zamejstvu Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

2.1 Bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo z vključitvijo »lahkega branja«

V bralni sezoni 2023/2024 knjižnici vstopata v 9. leto čezmejnega slovensko-avstrijskega sodelovanja pri bralni znački za odrasle Korošci pa bukve beremo. Odziv je precejšen, žal pa v zbirki Slovenske študijske knjižnice v Celovcu ni dovolj knjig, ki so na seznamu za bralno značko, zato jih Koroška osrednja knjižnica vsako leto naroči dodatno. Za bralno značko berejo posamezniki in zaključene bralne skupine.

Na priporočilnem seznamu kakovostne literature je okrog 40 kakovostnih, raznovrstnih književnih del. Med njimi so aktualne novitete in »dobra stara klasika«, kvalitetnejša beletristika in strokovna literatura. Prav tako nabor vključuje gradivo v lahkem branju. Lahko branje so besedila, napisana v lažje berljivi in lažje razumljivi obliki. Lažje berljivo gradivo je pomembno za različne družbene skupine; med drugim je namenjeno ljudem, ki slabo poznajo jezik oziroma slovenščina ni

njihov materni jezik. Knjižnica želi bralcem približati tudi izkušnjo sodobnega branja elektronskih knjig na prenosnih napravah.

Koroška osrednja knjižnica organizira bralna srečanja, na katerih je govora o prebranih knjigah, ali v svoje prostore povabi literarnega gosta. Prizadeva si za letno rast števila bralcev ter za prepoznavnost bralne akcije v slovenskem in mednarodnem prostoru. Knjižnica s tovrstnimi bralnimi spodbudami popularizira kakovostne knjige slovenskih avtorjev in prevajalcev ter utrjuje in ohranja materni jezik. Medgeneracijsko povezovanje je za obstoj in razvoj slovenščine na avstrijski strani Koroške še posebej dragoceno in se z branjem za vse generacije utrjuje, zato je tudi priporočilni seznam sestavljen iz vseh bralnih značk, ki so že uveljavljene. Bralna značka je še vedno najbolj množična motivacijska oblika za branje, je nosilka razvoja bralne kulture.

Območni bralni projekt Korošci pa bukve beremo je z vključitvijo zamejcev pridobil na pomenu, predvsem zaradi:

- ohranjanja jezika slovenske manjšine v Avstriji;
- podpore kulturno-umetniškemu izražanju zamejcev v maternem jeziku;
- kulturnega povezovanja z matičnim narodom;
- širjenja slovenske besede med Slovenci v zamejstvu;
- spodbujanja branja v slovenskem jeziku;
- povezovanja na regionalni in mednarodni ravni;
- pridobivanja in ohranjanja prijateljskih stikov.

2.2 Naj pripovedovanje nikoli ne zbledi

Na avstrijskem Koroškem je ključnega pomena ohranjanje slovenskega jezika, za kar se pripadniki narodnostnih manjšin že desetletja trudijo v asimilaciji s prevladujočim jezikom večine, nemščino. Majhen narod ima vedno priložnost, da mu uspe ohraniti kulturno identiteto, razvijati medkulturni dialog. Pri tem je pomembna narodna in jezikovna zavest vsakega posameznika.

Zavedati se je treba, da slovenščina v javnosti v tem prostoru ni samoumevna in da se raba slovenščine zmeraj bolj opušča. Ena od poti, kako dvigniti pomen slovenščine kot jezika narodne manjšine, je pripovedovanje. V ta namen bo slovstvena folkloristka dr. Manja Miklavc, zaposlena v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika, v Železni Kapli in Celovcu predstavila svojo monografijo *Ko spregovorijo meje* (Koroški pokrajinski muzej, 2022). Pozornost bo namenjena slovstveni folklori v izvirni pojavnosti. Slovstvena folklorja je umetnost govorenega jezika, tisti del besedne umetnosti, ki se prenaša in širi po zakonih neposredne naravne komunikacije od ust do ust: z govorjeno besedo, mimiko, gestami, ob neposrednem stiku sporočevalca in sprejemalca.

Strokovna monografija vsebuje bogato zbirko spominskih pripovedi/spomink, ki jih je avtorica zbrala na slovenski in avstrijski strani Koroške. V raziskavi je sodelovalo 69 informatorjev. V ospredju bo pripovedovanje v živo, zvočna podoba narečja, obiskovalci pa bodo imeli možnost, da bodo povedali svoje pripovedi, ki jih bo raziskovalka s tehničnimi pripomočki posnela in nato zapisala. Pridobljeno bo novo folklorno in etnološko gradivo, ki je izrednega pomena za nesnovno kulturno dediščino. Najstarejša besedna umetnost bo poudarjena kot vrednota, na osnovi katere se ohranja kulturni spomin in tkejo pristne medsebojne vezi. Zavedati se je treba, da bo brez volje po predaji jezika potomcem jezik izgubljen, in gojiti kulturo dialoga na obeh straneh meje.

2.3 Projekt branja za mlade Bodi kul, beri ful

Projekt območnosti Bodi kul, beri ful poteka v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika, Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec, Knjižnici Dravograd, Knjižnici Radlje ob Dravi, Slovenski študijski knjižnici Celovec, v koroških osnovnih in srednjih šolah ter v dvojezičnih srednjih šolah v Celovcu. Namenjen je mladim od 13. do 18. leta. Z njim želimo spodbujati bralno motivacijo, seznanjati mlade s kakovostno literaturo in vzgajati bralce za vse življenje. Naloga sodelujočih bralcev je, da preberejo najmanj tri knjige s priporočilnega seznama ter o njih v zgibanko zapišejo osnovne podatke, izpišejo tri kulske citate ter podajo svoj vtis, komentar o prebrani knjigi. Bralni meni je raznovrsten, bralci lahko posežejo po romanih in zbirkah kratkih zgodb; zbirkah pesmi; stripih in poučnem gradivu.

Bralna sezona za mlade se tradicionalno začne v Tednu otroka (2–8. oktober), ki je posvečen spodbujanju ustvarjalnega in kritičnega razmišljanja, razvijanju domišljije in igrivosti. Letos je bila na uvodnem srečanju gostja pisateljica Mateja Gomboc, mladi bralci so prejeli nove knjižice Bodi kul beri ful. Bralna sezona 2023/2024 se bo končala 23. aprila, ob svetovnem dnevu knjige. Zaključna prireditev s podelitvijo priznanj bo maja 2024.

V prihodnje si želi knjižnica doseči večjo prepoznavnost projekta, vanj vključiti še več dijakov in dijakinj dvojezičnih srednjih šol ter s tem vplivati na krepitev slovenske jezikovne zavesti, povečati znanje slovenskega jezika in obogatiti besedišče. Z dosedanjim udeležbo je zelo zadovoljna.

2.4 Pravljične urice z Dragano in Dadijem

Projekt organizirata Slovenska prosvetna zveza in Slovenska študijska knjižnica v Celovcu v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico. Pravljične urice so namenjene dvojezičnim ljudskim šolam, vrtcem in vsem dvojezičnim otrokom na avstrijskem Koroškem, ki obiskujejo Slovensko študijsko knjižnico. Starost otrok je 1–14 let.

Lutka Dadi in izvajalka Dragana Laketič prebereta pravljico, ki ustreza jezikovni kompetenci otrok, ki se udeležijo pravljične urice. Pravljico popestrita z možgansko telovadbo, uganko, ki spodbija divergentno razmišljanje, predvsem pa z doživetim pripovedovanjem. Ob koncu pravljične urice učitelji dobijo obrazec, na katerega napišejo povratne informacije o tem, kako so zadovoljni s pravljičnimi uricami, kaj bi spremenili in koliko otrok se je udeležilo teh uric. Otroci iz bližnjih vrtcev in šol pridejo na pravljično uro v knjižnico, na bolj oddaljenih krajih jih obišče izvajalka.

V letu 2020 sta lutka Dadi in Dragana začela tudi z izdelavo video vsebin, ki jih objavljata na družbenih omrežjih. S tem projektom bosta nadaljevala tudi v letu 2024.

2.5 Projekt Miša, prenos dobre prakse v Koroško osrednjo knjižnico

Kako motivirati otroke, ki jim branje ni ljubo, in povrh vsega, če se nahajajo v razredu/skupini, kjer jezikovna raven jezika, v našem primeru slovenščina, ni enaka? Slovenska študijska knjižnica je v ta namen pripravila projekt, ki otroke spodbuja k branju.

Interaktivni bralni projekt MIŠA je namenjen otrokom, starim od 3 do 10 let. Z miško Mišo bodo brali tako začetniki kot naprednejši bralci. Znanje bodo lahko preverjali z reševanjem kvizov, napredovali bodo po bralnih stopnjah. Nagrade za trud jih bodo motivirale za nadaljnje branje.

Na spletni strani je trenutno nekaj več kot 190 otroških knjig v slovenskem jeziku, vsako knjigo spremlja tudi kviz, ki ga lahko rešijo večkrat. Spletna stran je dvojezična, v slovenskem in nemškem jeziku. Prav tako je prijazna otrokom, ki imajo bralne težave. Seznam se sproti dopolnjuje, ustvarjajo se novi kvizi. Za reševanje kvizov se je treba predhodno registrirati, vpisati je treba uporabniško ime in geslo po lastni izbiri. Knjige so razdeljene na tri kompetenčne stopnje: Kul Miša, Super Miša in Mega Miša. Izbor je prilagojen otrokom, ki imajo bralne težave.

Naloga staršev je, da z otroki preberejo izbrano knjigo in rešijo kviz. Gre za zabavno in poučno preživljanje prostega časa z otrokom. Z reševanjem kvizov otroci pridobivajo zvezdice. S takšnim načinom otrok ne spodbujamo k tekmovalnosti, ampak k solidarnosti, saj zbirajo zvezdice, ki jih nato pošljejo Miši, ki jih vabi na potovanje po virtualni galaksiji Č. R. K. Na koncu bodo otroci prejeli simbolične nagrade, kar jih bo dodatno motiviralo, da bodo brali še naprej. Ob obisku Slovenske študijske knjižnice Miša vse pozdravlja v njenem knjižnem kotičku.

Gre za povezovalni medknjižnični projekt izmenjave dobre prakse, v okviru katerega se bo izvedla pravljíčna urica z miško Mišo ter predstavila prva knjiga o miški Miši.

2.6 Izgradnja novega kanala Youtube, s poudarkom na otroških video vsebinah

V Slovenski študijski knjižnici z različnimi projekti spodbujajo medkulturni dialog, z močno željo po povezovanju in sodelovanju z okoljem, v katerem delujejo. Poudarjajo pomen splošnega dostopa do obeh kultur, kar je na tem območju resnično bogastvo.

Glavne teme, ki jih želijo posredovati prek video vsebin:

- pravljíčne urice s povabilom v knjižnico;
- ustvarjalnice za otroke z informacijami o knjigah na določeno temo;
- starševski nasvet, s poudarkom na ustrezni literaturi s področja vzgoje, kakovostnega preživljanja prostega časa, različnih ustvarjalnih dejavnosti ...;
- uganke za otroke in odrasle – rubrika (koroški) pisatelj se predstavi, s povabilom, da si lahko njegova dela tudi izposodijo.

Izgradnja bo potekala v sodelovanju s strokovnimi delavci knjižnice in izbranim izvajalcem.

Specifikacija programskih stroškov	Zaprošeni znesek MK (v evrih)	Drugi viri (v evrih)	Skupaj
Korošci pa bukve beremo	600	1.200	1.800
Naj pripovedovanje nikoli ne zbledi	250		250
Bodi kul, beri ful	250	1.500	1.750
Pravljíčna urica z Dragano in Dadijem in pravljíčna urica z Miško Mišo	350		350
Izgradnja kanala Youtube	200	200	400
Stroški skupaj (do največ 2.500 evrov):	1.650	2.900	4.550

Obrazložitev programskih stroškov (vključite tudi obrazložitev načrtovanega sofinanciranja iz morebitnih drugih virov):

Bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo

Programski stroški zajemajo oblikovanje in tiskanje brošure, delo bibliotekarja (20 ur) in potne stroške.

Naj pripovedovanje nikoli ne zbledi

Programski stroški zajemajo stroške priprave in izvedbe folklornih srečanj, potne stroške, delo bibliotekarja (25 ur).

Pravljčna urica z Dragano in Dadijem ter pravljčna urica z Miško

Mišo:

Programski stroški zajemajo stroške priprave in izvedbe uric, material za delo, potne stroške, avtorski honorar in delo bibliotekarja (8 ur).

Izgradnja novega Youtube kanala:

Programski stroški zajemajo predvideno ceno za 2 videoprodukciji, delo zunanjega izvajalca.

3. Aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih
Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

3.1 Ureditev novega kotička za lahko branje

Koroška osrednja knjižnica je leta 2022 pridobila naziv Kompetenčni center za lahko branje, kar ji omogoča, da svoje strokovno znanje širi v mreži osrednjih območnih knjižnic ter širšo javnost seznanja z lahkim branjem. Lahko branje je proces in metoda komunikacije, ki pospešuje razvoj pismenosti ter ob socialnih in psiholoških pristopih v okolje vključuje osebe s težavami branja in pisanja. Komunikacija je prirejena tako, da vsebino podaja na berljiv, čitljiv in razumljiv način. Ciljna skupina so ranljive skupine uporabnikov vseh starostnih skupin, ki za uspešno, aktivno in enakovredno delovanje v družbi potrebujejo lažje berljiva gradiva.

Slovenska študijska knjižnica v Celovcu bo leta 2024 v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico uredila kotiček za lahko branje. Za obmejno knjižnico bo nabavila gradivo in sodelovala pri strokovni postavitvi.

3.2 Dostop do e-virov

Koroška osrednja knjižnica v dogovoru s Slovensko študijsko knjižnico uporabnikom omogoča oddaljen dostop do e-virov, ki jih nudi svojim uporabnikom (seznam je na spletni strani Koroške osrednje knjižnice). Pogoj za dostop je včlanitev v Koroško osrednjo knjižnico, saj je treba za izposajo e-gradiv vnesti številko osebne izkaznice in geslo. Za vse, ki knjižnice ne obiskujejo pogosto, je to vsekakor pomembna pridobitev.

3.3 Strokovno srečanje knjižničarjev z obmejnih področij

V sodelovanju s Knjižnico Mirana Jarca Novo mesto, Knjižnico Koper, Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota in Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika bomo nadaljevali s srečanji in sestanki med slovenskimi obmejnimi knjižnicami. Strokovna srečanja so namenjena izmenjavi dobrih praks, dosedanjih izkušenj in težav, medsebojnemu spoznavanju in enakomernejšemu razvoju dejavnosti splošnih knjižnic na obmejnem območju.

Specifikacija programskih stroškov	Zaprošeni znesek MK (v evrih)	Drugi viri (v evrih)	Skupaj
Ureditev kotička za lahko branje	300		300
Stroški skupaj (do največ 2.500 evrov):	300		300

Obrazložitev programskih stroškov (vključite tudi obrazložitev načrtovanega sofinanciranja iz morebitnih drugih virov):

Ureditev novega kotička za lahko branje

Programski stroški zajemajo promocijo novega oddelka, delo bibliotekarja (10 ur) in potne stroške.

Dostop in prezentacija e-virov

Programski stroški ne zajemajo dodatnih stroškov.

Povzetek stroškov programa dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih:

Predlog programa 2024	Viri financiranja (v evrih)		
	Zaprošeno MK	Drugi viri	Skupaj
Izvajanje 26. člena ZKnj-1 in 40. člena Pravilnika			
Programski stroški za zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev Slovincem v zamejstvu	550		550
Programski stroški za bralno kulturo ter informacijsko opismenjevanje	1.650	2.900	4.550
Programski stroški aktivnega strokovnega sodelovanja za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih	300		300
Stroški skupaj:	2.500	2.900	5.400

Program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih je sestavni del letnega programa dela in finančnega načrta knjižnice in mora biti sprejet v organih knjižnice. Program mora biti pripravljen v soglasju z osrednjimi knjižnicami Slovencev v zamejstvu oziroma drugo osrednjo organizacijo Slovencev, če osrednja knjižnica ne obstaja (soglasje je obvezna priloga).

Pripravila: dr. Manja Miklavc

Datum: 13. 3. 2024

Podpis odgovorne osebe in žig:

Direktor KOKR:

Aljaž Verhovnik

Navodila za načrtovanje programa

I.

a) Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu:

Knjižnica navede načrtovane vrste in obseg zagotavljanja dostopnosti knjižničnega gradiva in storitev knjižnice za Slovence v zamejstvu (npr. predvideni obseg uporabe bibliobusa za Slovence v zamejstvu z navedbo števila postajališč, pogostostjo obiska postajališč, dolžine postankov ipd.).

b) Izvajanje projektov bralne kulture ter informacijskega opismenjevanja za Slovence v zamejstvu je dejavnost knjižnice, s katero širi bralno kulturo in si prizadeva za zvišanje bralne pismenosti ter povečanje obsega uporabe knjižničnih storitev med Slovenci v zamejstvu (npr. programi in projekti družinskega oziroma medgeneracijskega branja, programi in projekti bralne kulture za najmlajše in mlade bralce ipd.), in prednostno izvaja dejavnosti za ohranjanje slovenskega jezika v zamejstvu. Ker iz posebnih razmer v zamejstvu izhajajo tudi posebne jezikovne potrebe, knjižnica podpira ustvarjalnost tudi v lokalnih jezikovnih različicah (narečnih jezikovnih praksah), spodbuja in navaja potencialne uporabnike na izposojanje tega gradiva ter za samostojno doživljanje kulturnih dosežkov. Projekti informacijskega opismenjevanja so npr. usposabljanje Slovencev v zamejstvu za uporabo informacijske tehnologije in informacijskih virov, zlasti elektronskih, projekti za razvoj informacijske pismenosti na spletnih straneh knjižnice ipd.

c) Aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih:

Knjižnica navede oblike in obseg strokovnega in kulturnega sodelovanja s knjižnicami v zamejstvu (npr. strokovne izmenjave, usposabljanje knjižničarjev za delo v večkulturnem okolju, skupna organizacija in izvedba prireditev ali določenih knjižničnih storitev, izmenjava strokovnih izkušenj, skupna čezmejna organizacija strokovnih srečanj, izmenjava izkušenj in dobrih praks, medknjižnična izposoja, omogočanje dostopnosti e-knjig v slovenskem jeziku in drugih knjižničnih storitev na daljavo, ipd.).

II.

Skladno s 26. členom ZKnj-1 lahko sredstva načrtujejo knjižnice iz Priloge I Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23), ki delujejo na obmejnih območjih. V primeru, da z osrednjo knjižnico Slovencev v zamejstvu sodeluje več knjižnic, morajo med seboj uskladiti in prijaviti skupni program, sredstva pa načrtovati v sorazmernih deležih. Za osrednje knjižnice Slovencev v zamejstvu se upoštevajo: Narodna in študijska knjižnica Trst, Slovenska študijska knjižnica Celovec, Zveza Slovencev na Madžarskem s

sedežem v Monoštru (ker osrednja knjižnica Slovencev na Madžarskem ne obstaja) ter Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovac.

Program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih je sestavni del letnega programa dela in finančnega načrta knjižnice in mora biti sprejet v organih knjižnice. Program knjižnične dejavnosti za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih mora biti načrtovan v sodelovanju s knjižnicami oziroma drugimi organizacijami Slovencev v zamejstvu. Programu mora biti priloženo tudi ustrezno soglasje.

Splošna knjižnica mora usklajen program posredovati v vednost tudi Narodni in univerzitetni knjižnici.

Splošna knjižnica mora zagotoviti javno dostopnost vsebin, informacij in podatkov o delovanju splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih tudi z objavami na svoji spletni strani.

III.

Splošne knjižnice lahko za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih načrtujejo le programske stroške.

Upravičeni stroški so programski stroški, ki nastanejo pri izvajanju dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v okviru knjižnične dejavnosti, ki je javna služba, in vključuje npr. naslednje programske vsebine:

- zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu,
 - projekte bralne kulture ter informacijskega opismenjevanja za Slovence v zamejstvu,
 - aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih.

Pri priznavanju višine programskih stroškov se upošteva:

- upravičen obseg načrtovanih aktivnosti in razpoložljivi obseg sredstev v proračunu.

Splošni stroški delovanja kot tudi stroški reprezentance niso upravičeni stroški.

Dodatni nakup knjižničnega gradiva in informacijskih virov za potrebe Slovencev v zamejstvu ni predmet tega neposrednega poziva.

Strokovna komisija za knjižnično dejavnost (v nadaljevanju: strokovna komisija) bo opravila presojo predloga programa in predlagala obseg financiranja s strani ministrstva. Strokovna komisija bo pri presoji programov upoštevala cilje, namen in pričakovane učinke načrtovanih vsebin za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih za potrebe Slovencev v zamejstvu.

Višina maksimalno zaprosenih sredstev, namenjenih za program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, je lahko do 5.000,00 evrov na knjižnico.

Pri določanju višine sredstev bo strokovna komisija izhajala predvsem iz pregleda specifikacije, upravičenosti vsebin, medsebojne primerjave stroškov, upravičenosti načrtovanih stroškov, višine razpoložljivih sredstev ter utečene prakse financiranja. Prednost pri financiranju bodo imeli tisti programi, pri katerih bo ugotovljeno, da je aktualno izkazano stanje zagotavljanja dostopa do knjižničnega gradiva in storitev splošne knjižnice Slovincem v zamejstvu slabše.

Strokovna komisija bo opravila strokovno presojo predlaganega programa in predlagala obseg financiranja programskih stroškov s strani ministrstva. Strokovna komisija bo po opravljeni strokovni presoji predlagani program opredelila kot ustrezen, delno ustrezen ali neustrezen, kar bo tudi utemeljila.

V primeru, da razpoložljiva sredstva ne bodo zadoščala za financiranje vseh prijavljenih vsebin, se bodo financirale vsebine, ki bodo po mnenju strokovne komisije glede na utemeljene prioritete nujne oziroma jih bo strokovna komisija opredelila kot boljše.

